

Barbara Wootton: The Social Foundations of Wage Policy. George Allen and Unwin. London, 1955. 200 sider. Pris sh. 15/—.

Formålet med denne bog er at gøre rede for en del af baggrunden for fastsættelsen af lønninger. Forfatteren tager sit udgangspunkt i nationaløkonomiens bidrag til spørgsmålet, og konstaterer, hvordan man er gået ud fra grænseproduktivitetsteorien og er kommet til, at lønnen enten må være lig grænseproduktet eller dette multipliceret med en eller anden faktor på grund af monopolforhold. Man har ikke vanskeligt ved at følge hende, når hun forkaster den almindelige monopolteori på dette område.

Hvad der tydeligvis har været forfatterindens problem, har været uoverensstemmelsen mellem denne økonomiske teori og hele den argumentering, der anvendes forud for og under lønforhandlinger i England, dels og først og fremmest ved de kollektive overenskomster, men dels også ved de der anvendte voldgiftsretter. Her påpeges nødvendigheden af det ønskelige i, at arbejderne har en vis levestandard, at de laveste lønninger i den anledning først og fremmest skal forhøjes; der rejses krav om, at lønnen skal stige mindst ligeså meget som de andres, at man skal have en løn svarende til fagets betydning, stillingens ansvar etc. Hun stiller spørgsmålet, om hele denne argumentering da er ganske ligegyldig, et ceremoniel, man må igennem, inden lønnen fastsættes efter en eller anden funktion af grænseproduktiviteten. Den sidste nævnes selvsagt aldrig direkte ved forhandlingerne, men nok indirekte, omend ifølge forfatterinden kun sjældent, og da i form af, at der er mangel på arbejdskraft. Som en anden form for indirekte nævnelse kunne man nævne tilpasningen af tariflønninger til de faktiske sorte lønninger.

Bogen bringer en omhyggelig gennemgang af denne argumentering. Hvad den derimod i det store og hele lader ubesvaret er, hvor stor indflydelse hele denne i etiske vendinger holdte argumentation har. Et sted anfører hun, at efterhånden som større

og større dele af lønmodtagerne bliver statsansatte (de nationaliserede industrier), har den etiske betragtningssmåde større og større chancer for at slå igennem.

Man kunne også stille sig selv det spørgsmål, om man ikke kunne konstatere de etiske synspunkters rolle ved at se på, om der faktisk er mangel eller overflod på arbejdskraft i de forskellige fag. Herhjemme vil det jo fx. være nærliggende at se en forbindelse mellem udligningspolitikken og arbejdsmændenes overarbejdsløshed.

Forfatterinden kommer ikke ind på, hvad der bestemmer lønniveauet. Hun afviser en sådan drøftelse med at henvise til, at det er de enkelte lønninger, der fikses. Det er dog vel imidlertid ikke udelukket, at forskellig organisation på arbejdsmarkedet, forskellig hensyntagen til andet end grænseproduktiviteten kan få indflydelse på den hastighed, hvormed lønniveauet stiger. Hun har sagtens ret i, at det moderne lønfastsættelsessystem fører til en stabilisering af de relative lønninger. Men mon det dog ikke skulle føre til, at lønniveauet stiger stærkere end før?

Et sted er forfatterinden inde på, hvem der egentlig er arbejdernes modpart ved lønforhandlingerne. For de nationaliserede industrier er i England fastlagt den norm, at de skal sætte priserne, således at omkostningerne lige dækkes. Sættes nu lønningerne op, må følgelig priserne tilsvarende forhøjes. Men er det så ikke forbrugernes af varerne, der er arbejdernes virkelige modpart. Hvor et samfund er gennemorganiseret, som det danske, og lønningerne derfor let overvælttes i alt fald på hjemmemarkedet, foreligger det samme. — Men med disse betragtninger er vi langt fra forfatterindens synsvinkel og inde i inflationens teori.

Forfatterindens bog er en mærkelig blanding af noget aldeles strålende og noget mindre godt. Hun anlægger en ret snæver synsvinkel på lønfastsættelsen, ser ikke på resultaterne eller de økonomiske virkninger, men inden for det snævre felt, der behandles, er bogen langt det bedste, jeg

Barbara Wootton: The Social Foundations of Wage Policy. George Allen and Unwin. London, 1955. 200 sider. Pris sh. 15/—.

Formålet med denne bog er at gøre rede for en del af baggrunden for fastsættelsen af lønninger. Forfatteren tager sit udgangspunkt i nationaløkonomiens bidrag til spørgsmålet, og konstaterer, hvordan man er gået ud fra grænseproduktivitetsteorien og er kommet til, at lønnen enten må være lig grænseproduktet eller dette multipliceret med en eller anden faktor på grund af monopolforhold. Man har ikke vanskeligt ved at følge hende, når hun forkaster den almindelige monopolteori på dette område.

Hvad der tydeligvis har været forfatterindens problem, har været uoverensstemmelsen mellem denne økonomiske teori og hele den argumentering, der anvendes forud for og under lønforhandlinger i England, dels og først og fremmest ved de kollektive overenskomster, men dels også ved de der anvendte voldgiftsretter. Her påpeges nødvendigheden af det ønskelige i, at arbejderne har en vis levestandard, at de laveste lønninger i den anledning først og fremmest skal forhøjes; der rejses krav om, at lønnen skal stige mindst ligeså meget som de andres, at man skal have en løn svarende til fagets betydning, stillingens ansvar etc. Hun stiller spørgsmålet, om hele denne argumentering da er ganske ligegyldig, et ceremoniel, man må igennem, inden lønnen fastsættes efter en eller anden funktion af grænseproduktiviteten. Den sidste nævnes selvsagt aldrig direkte ved forhandlingerne, men nok indirekte, omend ifølge forfatterinden kun sjældent, og da i form af, at der er mangel på arbejdskraft. Som en anden form for indirekte nævnelse kunne man nævne tilpasningen af tariflønninger til de faktiske sorte lønninger.

Bogen bringer en omhyggelig gennemgang af denne argumentering. Hvad den derimod i det store og hele lader ubesvaret er, hvor stor indflydelse hele denne i etiske vendinger holdte argumentation har. Et sted anfører hun, at efterhånden som større

og større dele af lønmodtagerne bliver statsansatte (de nationaliserede industrier), har den etiske betragtningsmåde større og større chancer for at slå igennem.

Man kunne også stille sig selv det spørgsmål, om man ikke kunne konstatere de etiske synspunkters rolle ved at se på, om der faktisk er mangel eller overflod på arbejdskraft i de forskellige fag. Herhjemme vil det jo fx. være nærliggende at se en forbindelse mellem udligningspolitikken og arbejdsmændenes overarbejdsløshed.

Forfatterinden kommer ikke ind på, hvad der bestemmer lønniveauet. Hun afviser en sådan drøftelse med at henvise til, at det er de enkelte lønninger, der fikses. Det er dog vel imidlertid ikke udelukket, at forskellig organisation på arbejdsmarkedet, forskellig hensyntagen til andet end grænseproduktiviteten kan få indflydelse på den hastighed, hvormed lønniveauet stiger. Hun har sagtens ret i, at det moderne lønfastsættelsessystem fører til en stabilisering af de relative lønninger. Men mon det dog ikke skulle føre til, at lønniveauet stiger stærkere end før?

Et sted er forfatterinden inde på, hvem der egentlig er arbejdernes modpart ved lønforhandlingerne. For de nationaliserede industrier er i England fastlagt den norm, at de skal sætte priserne, således at omkostningerne lige dækkes. Sættes nu lønningerne op, må følgelig priserne tilsvarende forhøjes. Men er det så ikke forbrugernes af varerne, der er arbejdernes virkelige modpart. Hvor et samfund er gennemorganiseret, som det danske, og lønningerne derfor let overvæltet i alt fald på hjemmemarkedet, foreligger det samme. — Men med disse betragtninger er vi langt fra forfatterindens synsvinkel og inde i inflationens teori.

Forfatterindens bog er en mærkelig blanding af noget aldeles strålende og noget mindre godt. Hun anlægger en ret snæver synsvinkel på lønfastsættelsen, ser ikke på resultaterne eller de økonomiske virkninger, men inden for det snævre felt, der behandles, er bogen langt det bedste, jeg

har læst, præget af klar systematik, et endog meget betydeligt kendskab til sagen — på afgørende punkter forøger denne bog vor viden —, fin fremstillingsevne og et charmerende lune.

I og for sig giver denne bog intet bidrag til lønteorien, men den, der beskæftiger sig med lønteori, vil kunne hente megen inspiration hos Barbara Wootton.

Kjeld Philip.